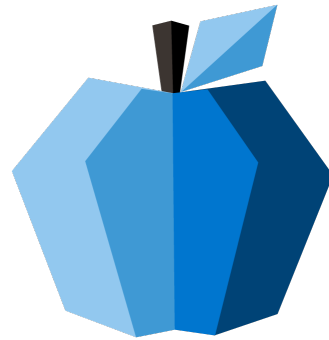

Förhandsbedömning av finansieringsinstrument för Europeiska Regionala Utvecklingsfonden (ERUF) 2021-2027

Huvuddokument

2021-05-31

Dnr N2020/00895/RTL

**Uppdrag att göra en förhandsbedömning avseende
finansieringsinstrument inför programperioden 2021–2027 för Europeiska
regionala utvecklingsfonden, N2020/00895/RTL**

Beslutet att godkänna denna slutrapport har fattats av generaldirektör Gunilla Nordlöf.

Handläggningen har gjorts av Henrik Storm Dyrssen, Andreas Backfolk, Jenny Stark-Molvin, Erik Malmström och Corinne Uppman-Helminen. Den sistnämnda var föredragande för ärendet.

Stockholm, 2020-12-14

Gunilla Nordlöf, Beslutsfattande

Corinne Uppman-Helminen, Föredragande

Förord

Företagen är en nyckelresurs i utvecklingen av ett hållbart Sverige. Regeringen har bestämt att Sveriges ekonomi och samhälle ska utvecklas med ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet i hela landet. En sådan utveckling kräver deltagande av alla samhällets aktörer och sektorer. Om Sverige ska nå målet en fossilfri och hållbar välfärd till 2045, krävs utöver samverkan även omställning och innovation.

Företagens tillskrivna roll i hållbar utveckling har under många år varit en fråga om anpassning. Företagen driver ekonomisk utveckling men deras verksamheter har ibland negativa sidoeffekter på exempelvis miljön. Sedan 1990-talet har en allt livligare debatt drivit på för ökat ansvarstagande för hållbarhetsfrågor från företagens sida. Detta perspektiv känns igen i EU:s strategi för återhämtning och industriell utveckling i spåren av coronakrisen. Återhämtningen i EU ska bidra till en accelererad klimatomställning. Företagen ska ställa om så att ekonomin kan bli fossilfri.

Samhällets klimatomställning kräver dock mer än omställning. För att möjliggöra omställning i industri och etablerade sektorer, krävs nyföretagande, innovation och entreprenörskap med syfte att bidra till ett mer hållbart samhälle. När exempelvis fordonsindustrin ställer om påverkas underleverantörer och värdekedjor för material, teknik och processer. Denna efterfrågan på omställning skapar affärsmöjligheter. Affärsmöjligheterna skapar behov av tillämpad forskning och nya hållbara lösningar, produkter och tjänster. Så skapas en marknad för hållbara lösningar, en marknad för hållbar utveckling där ekonomisk, social och miljömässig utveckling kan ske hand i hand. Denna marknad är många gånger internationell och detta innebär konkurrens. Därför avgörs Sveriges internationella konkurrenskraft i ökande omfattning av företagens förmåga till omställning och innovation för hållbar utveckling.

Regeringens politik för regional utveckling förutsätter att företagen bidrar till innovation för hållbar utveckling. Europeiska Regionala Utvecklingsfondens (*Regionalfondens*) insatser är ett verktyg för att möjliggöra denna utveckling. Regionalfonden finansierar utveckling dels genom bidrag men har även möjlighet att skapa och historik av finansiella instrument som kompletterar finansmarknadens erbjudanden. För att sådana instrument ska utformas för att fungera i och komplettera marknaden krävs analys. Regeringen har därför gett Tillväxtverket i uppdrag att genomföra en förhandsbedömning av finansieringsinstrument inför Regionalfondens kommande programperiod 2021–2027.

Tim Brooks

Avdelningschef, Avdelningen Företag

Sammanfattning

Marknader möjliggör hållbar utveckling

Arbetet med förhandsbedömningen har gjort det möjligt för Tillväxtverket att undersöka förutsättningarna för företagens finansiering och möjligheter att bidra till hållbar utveckling. Analysen har lett till en ökning Tillväxtverkets förståelse för hur hållbar tillväxt kan driva och drivas av politik för hållbar utveckling.

Tillväxtverkets analys har resulterat i en syn på företagets roll i skapandet av hållbar tillväxt som en marknad för hållbar utveckling. Som andra marknader formas denna av karaktären av tillgång och efterfrågan på lösningar. Det handlar om lösningar i form av erbjudanden om produkter och tjänster med bidrag till ekonomisk, social och miljömässig utveckling.

Analysen i detta dokument belyser utmaningar och möjligheter till finansiering för flera kategorier av små och medelstora företag. Dels utforskar Tillväxtverket kredit- och riskkapitalmarknaderna generellt, dels utifrån regionala förutsättningar. Vidare gräver analysen i förutsättningarna för högteknologiska företag med långa ledtider till försäljning samt företag med särskilda ambitioner till hållbar utveckling, så kallade sociala och cirkulära företag.

Företagande för hållbar utveckling utmanas av finansiering

Finansiering av innovation, nyföretagande, affärsutveckling och tillväxt kompliceras generellt av historiskt kända faktorer. Många små och medelstora företag möter utmaningar som grundar sig i risk, osäkerhet i tidiga utvecklingsfaser, brist på säkerheter och olikheter i regional tillgång på finansiering. För företagen som har ambitioner vad gäller innovation och nya affärer för hållbar utveckling tillkommer utmaningar såsom bristande historik i nya branschsegment samt än högre risk kring innovativa lösningar eller nya teknologier.

Tillväxtverket bedömer att mogna företag, med trovärdig intjäning och tillgångar, som har ambitioner vad gäller omställning, kommer att få tillgång till finansiering i marknaden, oavsett var de befinner sig i landet. Företag i tidigare utvecklingsfaser kommer i varierande grad möta betydande utmaningar att säkra sin finansiering.

Brister i kapitalförsörjning får konsekvenser för hållbar utveckling

Väl fungerande tillgång och efterfrågan på lösningar är viktiga drivkrafter för en livskraftig marknad för hållbar utveckling. Finansiering av olika slag, längs en kedja av behov, från forskning till tillväxt, är likaledes viktigt för företagens förutsättningar att delta i denna marknad.

Brister i kapitalförsörjning kan riskera att hindra framväxten av marknaden för hållbar utveckling. Dessa brister kan bli till en bromskloss även för de mogna företagens omställning. I förlängningen utmanar detta Sveriges mål för hållbar utveckling. Sverige behöver säkra väl fungerande finansiering av nyföretagande som bidrar till det bredare näringslivets omställning.

Tillväxtverket identifierar flera olika finansieringsgap som motiverar marknadskompletterande insatser genom finansieringsinstrument. Analysen poängterar även behov av kompletterande insatser som stärker mötet mellan finansiärer och

företagare för att nå tillfredställande kapitalförsörjning i enskilda regioner samt i landet i stort.

En specifik upptäckt är att företagande för hållbar utveckling, och finansiering av detsamma, utmanas av bristande efterfrågan på företagets produkter och tjänster. Tillväxtverket bildar som konsekvens av detta en ny hypotes, att: *Efterfrågan på hållbar utveckling kan driva hållbar tillväxt¹ i Sverige*. Med detta menas att tillfredställande finansiell och industriell utveckling av ett hållbart näringsliv begränsas av efterfrågan på lösningar för hållbar utveckling. Detta pekar på politikens kraft att bidra till att utvecklingen genom att hjälpa till att sätta fokus och resurser på önskvärda segment av hållbar utveckling.

Tillväxtverket föreslår insatser genom finansieringsinstrument

I dialog med programskrivare för de åtta regionala och det nationella programmet inom Regionalfonden 2021–2027 har Tillväxtverket tagit fram rekommendationer till utformning av två insatser genom finansieringsinstrument:

- Nationella programmet: nationellt riskkapital för klimatomställning.
- Regionala programmen: regionalt riskkapital.

”Efterfrågan på hållbar utveckling driver hållbar tillväxt.”

¹ Hållbar tillväxt definieras av regeringen, i en nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020, som ekonomisk tillväxt som är ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar. Regeringen (2015).

Innehåll

1	Inledning	9
1.1	Uppdraget	9
1.2	Disposition	9
1.2.1	Små och medelstora företag generellt i Sverige.....	10
1.2.2	Branscher med långa ledtider.....	10
1.2.3	Hållbara investeringar.....	10
1.3	Rekommendationer	10
2	Bakgrund	10
2.1	Utgångspunkter för kommande programperiod	10
2.2	Varför finansieringsinstrument?.....	11
2.2.1	Finansieringsinstrument är ett verktyg för att nå politiska mål	11
2.2.2	Finansieringsinstrument ska möta specifika behov	11
2.2.3	Fördelar med finansieringsinstrument som verktyg för insatser	12
2.3	Tidigare erfarenheter av finansieringsinstrument.....	13
2.3.1	21 ägarkapitalfonder har genomförts under 13 år.....	13
2.3.2	Regionala hänsyn och behov påverkar finansieringsinstrumentens funktion	14
2.3.3	Kompletterande insatser behövs för att stärka instrumentens funktion.....	14
3	Analys.....	14
3.1	Generella marknadskompletterande behov.....	14
3.1.1	Behov av marknadskompletterande finansiering för flera målgrupper	14
3.1.2	Behov av kompletterande insatser för kapitalförsörjning.....	15
3.2	Sammanfattning av tematiska behovsanalyser	15
3.2.1	Små och medelstora företag generellt	15
3.2.2	Branscher med långa ledtider.....	15
3.2.3	Investeringar för hållbar utveckling.....	16
4	Rekommenderade finansieringsinstrument	16
4.1	Riskkapital för klimatomställning.....	16
4.1.1	Bidrag till politiska mål	17
4.1.2	Förenlighet och synergier med andra offentliga och privata insatser	18
4.1.3	Förenlighet och synergier med erfarenheter av tidigare insatser.....	19
4.1.4	Förväntade resultat, styrning och uppföljning	19
4.1.5	Statsstödsimplikationer och lagrum	20
4.2	Regionalt riskkapital.....	21

4.2.1	Bidrag till politiska mål	22
4.2.2	Förenlighet och synergier med andra offentliga och privata insatser	23
4.2.3	Förenlighet och synergier med tidigare insatser	24
4.2.4	Förväntade resultat, styrning och uppföljning	24
4.3	Förutsättningar för uppdatering av förhandsbedömningen	25
5	Referenser	25

1 Inledning

1.1 Uppdraget

Regeringen gav den 9 april 2020 Tillväxtverket i uppdrag att ta fram ett förslag på en förhandsbedömning av finansieringsinstrument inför nästa regionalfondsperiod (2021–2027). EU-kommissionen förutsätter en sådan förhandsbedömning som grund för genomförande av insatser genom finansieringsinstrument under Regionalfonden.

I förhandsbedömningen ska Tillväxtverket belysa behov i branscher där det vanligtvis är långa ledtider för nya lösningar att nå marknaden samt behov utifrån olika typer av målgrupper. Förhandsbedömningen ska även beakta olika territoriella förutsättningar.

Regeringens instruktion är att förhandsbedömningen ska baseras på EU-kommissionens förslag till rättsakter som i skrivande stund ännu inte är antagna. Vidare ska hänsyn tas till förslaget till EU:s långsiktiga budget för perioden 2021–2027.

I förhandsbedömningen ska Tillväxtverket vidare beskriva hur finansieringsinstrumenten kan bidra till uppfyllandet av de särskilda målen inom politiskt mål 1 Ett smartare Europa genom innovativ och smart ekonomisk omvandling och politiskt mål 2 Ett grönare och koldioxidsnålare Europa. Erfarenheter och lärdomar från genomförda utvärderingar och relevanta utredningar ska tillvaratas.

Under arbetet ska dialog föras med relevanta aktörer på regional och nationell nivå. Avstämning ska ske med Regeringskansliet (Näringsdepartementet) under arbetets gång. Uppdraget redovisades till Näringsdepartementet i december 2020. Den slutliga förhandsbedömningen ska färdigställas i enlighet med gällande förordningar.

1.2 Disposition

Denna förhandsbedömning presenterar förslag till utformning av finansieringsinstrument och kompletterande insatser för stärkt kapitalförsörjning av svenska små och medelstora företag. Utgångspunkten är de politiska målen och prioriteringarna för Regionalfondens program i Sverige (2021–2027) samt målgrupper av organisationer som är relevanta för förverkligande av programmen. I skrivande stund är programmen ännu under utformning och föremål för slutgiltigt fastställande men Tillväxtverket har löpande haft en tät dialog med programskrivare och andra intressenter för att informera om förhandsbedömningens fokus och analys.

Förhandsbedömningen presenteras i fyra delar. Detta huvuddokument presenterar förslag till insatser genom finansieringsinstrument och sammanfattar den underliggande analysen. De tre följande delarna utgör tematiska analyser som för olika målgrupper behandlar:

- Målgruppernas behov av kapitalförsörjning.
- Finansmarknadens förmågor och utmaningar att möta dessa behov.
- Utvärdering av potentiella marknadskompletterande insatser.

De tematiska analyserna är tre till antalet och berör målgrupperna:

- små och medelstora företag generellt i Sverige
- branscher med långa ledtider
- hållbara investeringar.

1.2.1 Små och medelstora företag generellt i Sverige

Mot bakgrund av Regionalfondens tidigare finansiering av regionala och nationella riskkapitalfonder berörs kapitalförsörjningen för små och medelstora företag generellt i Sverige, inklusive regionala perspektiv.

1.2.2 Branscher med långa ledtider

Mot bakgrund av regeringens instruktion till förhandsbedömningen studerar Tillväxtverket branscher med den särskilda karaktär som benämns långa ledtider. Detta berör särskilt branscher och företagande som baseras på högteknologisk innovation, ibland kallade deep tech-sektorer eller KET-sektorer (*Key Enabling Technologies*). Även avancerad miljöteknik räknas till branscher med långa ledtider.

1.2.3 Hållbara investeringar

Inom det nationella programmets prioriteras bland annat hållbar stadsutveckling som insatsområde. Regionalfonden prioriterar även allmänt hållbar ekonomisk, social och miljömässig utveckling. Mot bakgrund av detta belyser Tillväxtverket finansiering av hållbar stadsutveckling samt kapitalförsörjning för organisationer med särskild potential att bidra till miljömässigt och eller socialt hållbar utveckling.

1.3 Rekommendationer

Tillväxtverket rekommenderar mot bakgrund av tematisk marknadsanalys samt aviserade insatser inom nationellt respektive regionala regionalfondsprogram implementeringen av två typer av insatser genom finansieringsinstrument:

- Nationella programmet: nationellt riskkapital för klimatomställning.
- Regionala programmen: regionalt riskkapital.

Utöver detta rekommenderas kompletterande insatser som stärker kapitalförsörjning regionalt och nationellt med fokus på kompetenshöjning kring finansiell kunskap och investeringsbarhet samt kontaktytor mellan finansiärer och företag.

2 Bakgrund

2.1 Utgångspunkter för kommande programperiod

Regeringens instruktioner för förhandsbedömningen är att denna ska:²

- Begränsas till insatser möjliga under politiskt mål 1 och 2.
- Beskriva bidrag till utvalda särskilda mål under dessa såsom de uttrycks genom regionala och nationellt regionalfondsprogram.
- Ta till vara erfarenheter och lärdomar från genomförda utvärderingar och relevanta utredningar.
- Analysera finansieringsbehov hos branscher med långa ledtider.

² Regeringen (2020).

- Analysera finansieringsbehov hos olika typer av målgrupper.
- Analysera olika territoriella förutsättningar för kapitalförsörjning.

Vidare noterar Tillväxtverket följande strategiska dokument som vägledande:

- regeringens strategi för hållbar stadsutveckling
- regeringens proposition om Sveriges genomförande av Agenda 2030
- Agenda 2030-delegationens slutbetänkande
- regeringens strategi för sociala företag
- nationell strategi för hållbar regional tillväxt 2015–2020
- kommande nationell strategi för regional utveckling och tillväxt.

2.2 Varför finansieringsinstrument?

2.2.1 Finansieringsinstrument är ett verktyg för att nå politiska mål

Finansieringsinstrument är en typ av verktyg som kan bidra till förverkligande av politiska mål. Regionalfondens politiska mål fastställs i Sverige genom åtta regionala och ett nationellt regionalfondsprogram. Dessa program baseras på regeringens beslut om prioritering bland de politiska mål som EU-kommissionen fastställt för Regionalfonden. Utformningen av finansieringsinstrument ska vara konsekvent i förhållande till förväntade resultat med avseende på de målgrupper och behov som instrumenten riktar sig till. Utformningen av instrumenten ska även vara konsekvent i förhållande till politiska mål och interventionslogik som fastställs i Sveriges olika regionalfondsprogram.

2.2.2 Finansieringsinstrument ska möta specifika behov

Finansieringsinstrument som offentligt verktyg innebär en intervention i den privata finansmarknaden. Utformningen av instrument ska därför ta hänsyn till vilka effekter som kan förväntas av sådana insatser. För att undvika oavsedda negativa effekter på marknaden är det bra om instrumenten utformas med syfte att åstadkomma specifika effekter avseende finansmarknadens funktion och förmågor. Syftet med instrumentens avsedda effekter bör vara att komplettera marknads existerande kapitalförsörjning. Utformningen av finansieringsinstrument kan rikta sig till olika typer av marknadskompletterande behov. Det kan röra sig om att öka volymen av tillgänglig finansiering eller att förbättra villkoren för finansiering från finansiärs eller mottagares perspektiv.

Finansieringsinstrument ska utformas mot bakgrund av en analys av marknadskompletterande behov för specifika målgrupper. En sådan undersökning bör ta sin utgångspunkt i att identifiera utmaningar i kapitalförsörjning för valda målgrupper. En god ambition för fastställande av sådana utmaningar är att söka identifiera marknadsmisslyckanden. Ett marknadsmisslyckande innebär en situation då organisationer som bör få finansiering ur ett samhällsekonomiskt perspektiv ändå inte får det av olika anledningar.

Finansieringsinstrument kan vidare kompletteras med insatser av andra slag som påverkar finansmarknadens funktion och resulterande kapitalförsörjning. Sådana kompletterande insatser till finansieringsinstrument kan till exempel vara bidragsstöd till organisationer eller företag. Syftet kan vara att öka kompetens, kapacitet eller underlätta möjligheter för potentiella finansiärer och mottagare av finansiering att mötas, förstå

varandra och genomföra finansieringstransaktioner. Utbildningar i finansiell kunskap, mötesplatser och rådgivning är exempel på möjliga sådana kompletterande insatser.

2.2.3 Fördelar med finansieringsinstrument som verktyg för insatser

Tillväxtverket ser fyra fördelar med finansieringsinstrument:

- **Multiplikatoreffekt:** Offentligt kapital kanaliserat genom finansieringsinstrument kan ta finansiell risk som kompletterar risktagande från, och lockar in, annat offentligt och privat kapital på nationell, europeisk eller internationell nivå. Kompletterande kapital kan resultera i en många gånger större volym av finansiering till slutmottagare än det offentliga kapital som avsatts för insatsen. Finansieringsinstrument kan i detta fall bidra till en mycket kostnadseffektiv hantering av offentliga medel.
- **Återbetalning:** Finansieringsinstrument kan återbörda offentliga medel, så kallad *revolvering*. Det innebär att offentligt kapital som budgeterats för, och allokerats till, sådana instrument på sikt återbetalas delvis, helt eller med avkastning. Budgeterade medel kan därmed användas flera gånger om genom finansieringsinstrument. Detta är ytterligare ett bidrag till kostnadseffektiv hushållning med offentliga medel.
- **Aktiverar privata finansiärer:** Privata aktörers deltagande i genomförande av finansieringsinstrument skapar mervärden i form av nätverk, kunskap och förmågor som kan bidra till mer effektiva och marknadsmässigt gångbara offentliga insatser.
- **Produktivitet:** Företag som finansieras av finansieringsinstrument förväntas återbetala mottagen finansiering. Detta bidrar till en ökad drivkraft att lyckas med företagandet.

Det finns olika former av finansieringsinstrument. Strukturfondernas regelverk möjliggör insatser genom finansieringsinstrument av flera olika slag. Regionalfonden och Tillväxtverket har tidigare genomfört insatser genom riskkapitalinstrument.

Tabell 1: Definitioner finansieringsinstrument.³

Finansieringsinstrument	Beskrivning	Viktiga faktorer för utformning
Lån	<p>En överenskommelse där långivaren har en skyldighet att göra ett överenskommet belopp tillgängligt för låntagaren för en överenskommen period och enligt vilken låntagaren är skyldig att återbetala det beloppet inom den överenskomna perioden. Det kan anta formen av ett lån eller något annan kreditprodukt.</p> <p>Fördelar: Späder inte ut ägande.</p> <p>Nackdelar: Kapitalkrävande, kräver positiva kassaflöden.</p>	<p>Villkor för långivare och låntagare, deras respektive kostnader och risknivåer.</p> <p>Begränsas av krav på säkerheter samt kostnader för och möjligheter till kreditvärdering.</p>

³ EU-kommissionen (2012); EU-kommissionen (2014); FI-Compass (2014).

Garantier	<p>Ett åtagande att ansvara för hela eller delar av en tredje mans nyligen genomförda lånetransaktioner.</p> <p>Fördelar: Kapitaleffektivt, förbättrar villkor för långivning, sänker kostnader och risker för långivare och låntagare.</p> <p>Nackdelar: Kräver positiva kassaflöden, förutsätter villkor som intresserar kreditgivare.</p>	<p>Garantinivå samt hur stor del av låneportföljen som täcks av garantin.</p> <p>Måste utformas i linje med deltagande kreditinstituts förutsättningar och intressen.</p>
Riskkapital	<p>Tillhandahållande av kapital till ett företag, som investeras direkt eller indirekt i utbyte mot ägarskap av eller delägarskap i företaget, varvid investeraren även kan få visst inflytande över driften av företaget samt andel av företagets vinster.</p> <p>Fördelar: Aktivt delägarskap och stöd till företag. Kräver inte positivt kassaflöde. Tolererar högre risker än lån.</p> <p>Nackdelar: Hög risk för finansiären, tids- och resurskrävande, utspädning av ägande.</p>	<p>Omfattande investeringsprocesser som ställer stora krav på kompetens och organisation hos genomförande aktör.</p>
Ägarkapitals-liknande instrument (även kallade hybrid-instrument)	<p>Investering i form av kapital likställt med eget kapital: en typ av finansiering som ligger mellan kapitalinvestering och lån, med en högre risk än prioriterad fordran och en lägre risk än stamaktiekapital. Dessa investeringar kan struktureras som fordran, konvertibel till aktier, eller som preferensaktier.</p> <p>Fördelar: Kan brygga finansieringsgap mellan lån och riskkapital, lägre risk för finansiär och snabbare återbetalning än riskkapital, tolererar högre risker än lån.</p> <p>Nackdelar: Hög risk för finansiären, mindre aktivt stöd och kompetensöverföring från finansiär till företag, komplexa instrument.</p>	<p>Komplexa instrument vars utformning kräver betydande kompetens.</p>

2.3 Tidigare erfarenheter av finansieringsinstrument

2.3.1 21 ägarkapitalfonder har genomförts under 13 år

Tillväxtverket har under programperioderna 2007–2013 och 2014–2020 hanterat satsningar genom finansieringsinstrument. I programperioden 2007–2013 startades 11 regionala fonder och 2014–2020 startades 8 regionala och två nationella fonder. Målgruppen för samtliga fonder har varit små och medelstora företag i tidiga utvecklingsfaser (sådd, uppstart, tillväxt) med vissa variationer mellan fonder och mellan programperioder. En av de nationella fonderna har en grön profil med investeringar i koldioxidreducerande projekt. Under arbetet att starta upp, driva och så småningom avveckla satsningarna har en omfattande erfarenhet kring finansieringsinstrument byggts

upp. Nedan följer en kort sammanfattning av de erfarenheter som har särskild betydelse för strukturen på framtida satsningar inom finansieringsinstrument.

2.3.2 Regionala hänsyn och behov påverkar finansieringsinstrumentens funktion

De flesta satsningar har bestått av regionala fonder förvaltade av Almi Invest. Dessa fonder har varit begränsade till investeringar i sina respektive NUTS 2-områden⁴.

Förutsättningarna för att driva marknadskompletterande riskkapitalsatsningar kan variera kraftigt mellan dessa NUTS 2-områden och är något som man behöver ta hänsyn till. I programperioden 2014–2020 gjordes en ändring av förhandsbedömningen för att fonderna skulle kunna anpassa sig efter den rådande näringslivsstrukturen i Övre Norrland, Mellersta Norrland, Norra Mellansverige, Småland och öarna samt Blekinge län. Syftet var att underlätta investeringar i mognare bolag då det i dessa regioner kan ta längre tid att bygga livskraftiga bolag, särskilt utanför de större kommunerna.⁵

2.3.3 Kompletterande insatser behövs för att stärka instrumentens funktion

Tillväxtverket drar slutsatsen att det finns ett behov av kompletterande insatser anpassade efter regionala behov. Det kan röra kompetenshöjande insatser för företagare och finansiärer som ökar volym och kvalitet bland propåer och investeringsprocesser. Detta påpekas även av Tillväxtanalys.⁶ Sådana satsningar kan anpassas utifrån de förutsättningar som råder i respektive region och kan drivas både inom ramen för ett finansieringsinstrument och som fristående insatser.

3 Analys

3.1 Generella marknadskompletterande behov

Tillväxtverket har i undersökningen för förhandsbedömningen identifierat flera behov av marknadskompletterande insatser. Underliggande finansieringsgap och marknadsmislyckanden som framkommit i utvärderingen utvecklas under respektive tematisk analys. Nedan sammanfattas slutsatser för respektive tema.

3.1.1 Behov av marknadskompletterande finansiering för flera målgrupper

Tillväxtverkets bekräftar att flera finansieringsgap som tidigare identifierats för svenska små och medelstora företag fortfarande är aktuella.

3.1.1.1 Finansieringsgap i tidiga utvecklingsfaser

Ett generellt finansieringsgap rörande företag i tidig utvecklingsfas. Dessa har ofta svårt att attrahera finansiering på grund av bristande säkerheter, finansiell historik eller negativa kassaflöden. Företag utanför storstäderna, tjänsteföretag samt högteknologiska företag (med långa ledtider) är exempel på segment av företag som berörs av denna utmaning.

⁴ NUTS 2-områden är en regional indelning där flera där svenska län (NUTS 3) ingår.

⁵ Tillväxtverket (2016).

⁶ Tillväxtanalys (2019).

3.1.1.2 Regionala finansieringsgap

Sverige har länge haft olika territoriella förutsättningar för kapitalförsörjning. Med undantag för storstadsregionerna är bristande säkerheter till följd av låga fastighetsvärderingar en vanlig utmaning. Olikheter i förekomst av finansiärer samt strukturer för kapitalförsörjning är en utmaning för många företag utanför storstäderna, inklusive företag i senare utvecklingsfaser. Tillväxtverket finner att dessa utmaningar består och medför finansieringsgap på regional nivå.

3.1.1.3 Finansieringsgap för branscher med långa ledtider

Sektorer och företag baserade på högteknologisk forskning och innovation har långa ledtider till marknadsintroduktion av sina produkter eller tjänster. De har ofta ovanligt stora finansieringsbehov både i tidiga utvecklingsfaser och i tillväxtfaser. Finansiering av dessa företag utmanar finansmarknadens affärsmodeller och värderingsmodeller för risk och potentiell avkastning. Detta bidrar till finansieringsgap för företag med långa ledtider.

3.1.2 Behov av kompletterande insatser för kapitalförsörjning

Tillväxtverket finner i sina tematiska analyser en generell brist på kompetens hos företagsstödjande aktörer att erbjuda rådgivning rörande företagets finansiering. Det finns därmed ett behov av stöd till dessa aktörer att stärka sina insatser för stöd till företag rörande finansiell kunskap, finansieringsprocesser och kriterier för investeringsbarhet.

Tillväxtverket finner även generella behov av stärkt offentlig efterfrågan på produkter och tjänster från företag som utvecklar teknologier med långa ledtider men även företag med särskilda bidrag till miljömässig eller social samhällsnytta.

3.2 Sammanfattning av tematiska behovsanalyser

Som komplement till de generella behoven som sammanfattats ovan beskriver Tillväxtverket nedan slutsatser om de specifika utmaningar och behov som de tematiska analyserna lett fram till.

3.2.1 Små och medelstora företag generellt

Tillväxtverket har analyserat generell kapitalförsörjning för små och medelstora företag i Sverige, både nationellt och regionalt. Analysen finner följande utmaningar och behov rörande företagets finansiering:

- finansieringsgap till följd av bristande säkerheter och finansiell historik
- finansieringsgap till följd av hög risk i tidiga utvecklingsfaser
- regionala finansieringsgap till följd av olikheter mellan regional kapitalförsörjning
- bristande kunskaper bland företag om finansiering och finansiärers förväntningar.

3.2.2 Branscher med långa ledtider

Tillväxtverket har studerat branscher, företag och teknologier med långa ledtider. Exempel på sådana branscher är:

- artificiell intelligens
- robotik och automation
- avancerade material
- life science inklusive bioteknik

- fotonik och mikroelektronik
- avancerad miljöteknik

Tillväxtverket finner att följande behov och utmaningar är gemensamma för företag som arbetar med utveckling av dessa teknologier:

- finansieringsgap till följd av hög risk i tidiga utvecklingsfaser
- finansieringsgap till följd av bristande säkerheter och finansiell historik
- finansieringsgap till följd av stora investeringsbehov
- behov av längre tidshorisonter för finansiering
- behov av att förbättra finansiärers värdering av teknologisk och marknadsmässig risk och potential
- bristande kunskaper bland företag om affärsutveckling, finansiering och riskvärdering utifrån de särskilda förutsättningar som långa ledtider innebär
- behov av offentlig efterfrågan på och upphandling av produkter och tjänster.

3.2.3 Investeringar för hållbar utveckling

Tillväxtverket har undersökt kapitalförsörjning relaterat till investeringar för hållbar utveckling inom ramen för hållbar stadsutveckling. Analysen har även inkluderat kapitalförsörjning för cirkulära och sociala företag. Dessa ser Tillväxtverket som viktiga potentiella leverantörer och genomförare av insatser för samhällsekonomisk, social och miljömässigt hållbar utveckling. Studien pekar på följande utmaningar och behov:

- behov att stärka finansiärers värdering av social och miljömässig nytta samt marknadsmässig risk och potential
- bristande kunskaper bland företag om affärsutveckling, finansiering och riskvärdering av cirkulära och sociala affärer
- behov att utveckla marknader som kan betala för social och miljömässig samhällsnytta
- bristande offentlig efterfrågan på, och därmed upphandling av, de särskilt hållbara företagens produkter och tjänster
- politisk risk i förutsättningar för dessa företags affärer som värderas negativt av finansiärer.

4 Rekommenderade finansieringsinstrument

4.1 Riskkapital för klimatomställning

Tillväxtverket och samverkande myndigheter föreslår en insats inom nationella regionalfondsprogrammet under kommande programperiod i form av riskkapital för klimatomställning. Ett sådant instrument kan resultera i en eller flera riskkapitalfonder förvaltade av privata eller offentliga aktörer. Syftet är att stärka kapitalförsörjningen av små och medelstora företag som bidrar till klimatomställning. Finansieringen ska bidra till företagets investeringar för utveckling av teknik, processer, affärsmodeller, produkter eller tjänster som bidrar till klimatomställning. Programmet kallar instrumentet *fond för klimatomställning*.

4.1.1 Bidrag till politiska mål

Tillväxtverket finner att en fond för klimatomställning kan genomföras både inom Politiskt mål 2, *Ett grönare och koldioxidsnålare Europa* och politiskt mål 1 *Ett smartare Europa genom innovativ och smart ekonomisk omvandling*. Ett tydligt fokus på bidrag till klimatomställning stämmer överens med politiskt mål 2. Ett fokus på nyföretagande innovation stämmer överens med politiskt mål 1.

I skrivandets stund är det nationella regionalfondsprogrammet ännu inte fastställt. Tillväxtverket uppfattar dock att en fond för klimatomställning kan komma att föreslås antingen under politiskt mål 1, särskilt mål 3, *Förbättra de små och medelstora företagens tillväxt och konkurrenskraft: Affärsutveckling och internationalisering för små och medelstora företag*, eller under politiskt mål 2, särskilt mål 1, 2, 6, *energieffektivitet, förnybar energi och cirkulär ekonomi*. Tillväxtverket bedömer att samtliga dessa mål kan rymma en fond för klimatomställning förutsatt att ett relativt brett fokus kan bibehållas rörande målgruppen: företag som bidrar till klimatomställning.

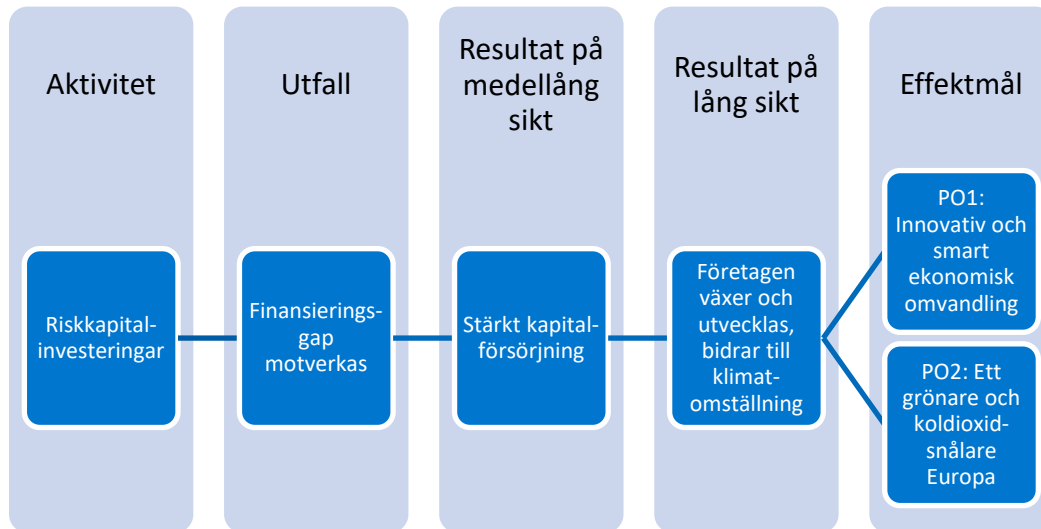
Risikkapitalfinansiering är generellt särskilt inriktat på tillväxt, konkurrenskraft, affärsutveckling och internationalisering och stödjer på så vis politiskt mål 1. Företagande för klimatomställning rör i Tillväxtverkets syn på tillväxt, konkurrenskraft, affärsutveckling och internationalisering inom alla tematiska områden som täcks av EU:s taxonomi för hållbara investeringar. Aktiviteter som berör energieffektivitet, förnybar energi och cirkulär ekonomi är exempel på aktiviteter som kan finansieras av en fond för klimatomställning i linje med med politiskt mål 2. Sveriges integrerade energi och klimatplan som ligger till grund för Sveriges uppfyllande av de nödvändiga villkoren för dessa särskilda mål under politiskt mål 2 har nettonollutsläpp 2045 som en central målsättning. Tillväxtverket drar därför slutsatsen att aktiviteter som bidrar till nettonollutsläpp 2045 kan anses bidra till vart och ett av de särskilda målen 1, 2 och 6.

En förändringsteori beskriver hur en insats är tänkt att fungera i en kedja av aktiviteter, utfall, resultat och effekter. I figuren nedan ges en kortfattad bild av hur Regionalfondens satsningar på ägarkapital i ett nationellt och flera regionala program kan förstås i relation till programmets politiska målsättningar kring ekonomisk omvandling och grön omställning.

Enligt förändringsteorin är den avsedda effekten av insatser genom risikkapital att företag som får finansiering:

- växer snabbare (än vad de annars skulle ha gjort)
- blir mer motståndskraftiga (än vad de annars skulle ha blivit)
- förbättrar sin långsiktiga utveckling (till exempel i termer av innovation och produktivitet)
- kan bidra till politiska mål som innovativ och smart ekonomisk omvandling samt ett grönare och koldioxidsnålare Europa.

Figur 1: Interventionslogik för insatser med finansieringsinstrument genom riskkapital⁷

4.1.2 Förenlighet och synergier med andra offentliga och privata insatser

Tillväxtverkets analys finner att insatsen kan bli ett värdefullt bidrag för att komplettera existerande och aviserade insatser som bidrar till klimatomställning.

4.1.2.1 Industriklivet

Industriklivet syftar till att den svenska industrin ska nå netto-nollutsläpp till 2045. För detta krävs innovationer och företag som utvecklar och tillhandahåller lösningar som kan bidra till denna omställning. Målgruppen för Industriklivet är mogna företag inom svensk industri. Instrumentets målgrupp är små och medelstora företag som bidrar till klimatomställning, en målgrupp som i stora delar kompletterar Industriklivets målgrupp.

4.1.2.2 Klimatklivet

Klimatklivet syftar till att ge stöd till lokala och regionala investeringar som bidrar till reduktion av växthusgaser. Tillväxtverket har utformat insatsen i tät dialog med Naturvårdsverket som förvaltar Klimatklivet. Instrumentet kompletterar Klimatklivet genom att tillhandahålla finansiering till företag som arbetar i enlighet med Klimatklivets mål men som inte passar in i Klimatklivets nuvarande utformning. Fokus för de investeringar som instrumentet syftar till är en bredare syn på klimatomställning än enbart reduktion av växthusgaser.

4.1.2.3 Kreditgaranti för gröna investeringar

En kreditgaranti för gröna investeringar har aviserats av regeringen under 2020. De gröna kreditgarantierna ska ställas ut för stora industriinvesteringsprojekt i Sverige som bidrar till att nå målen i miljömålssystemet och det klimatpolitiska ramverket. De ska bidra till att möjliggöra finansiering av samhällsviktiga investeringar i ny teknik som med stor sannolikhet väsentligt bidrar till minst ett av de klimat- och miljömål som riksdagen har fastställt utan att väsentligt motverka något av de andra.⁸ Tillväxtverket bedömer att den tänkta målgruppen är mognare företag och större investeringsprojekt som innebär en

⁷ Tillväxtverkets illustration.

⁸ Regeringen (2020); Riksgälden (2020).

mognare grupp av företag än de en fond för klimatomställning skulle rikta sig till. Vidare möter riskkapital andra finansieringsbehov än de som tillfredsställs genom långivning säkerställd av garantier.

4.1.2.4 *Privata riskkapitalsatsningar för miljöteknik*

Flera privata riskkapitalsatsningar har under senare år tillkommit med mandat som riktar sig till miljöteknik. Tillväxtverket finner dock att dessa huvudsakligen riktar sig till just miljöteknik samt tidiga tillväxtfaser. Utformningen av en fond för klimatomställning är bredare både i vilka segment av företag som avses och vilka utvecklingsfaser som är i fokus. Insatsen bör därför kunna komplettera existerande privata riskkapitalsatsningar.

4.1.2.5 *Fossilfritt Sverige*

Fossilfritt Sveriges färdplaner för industrins klimatomställning medför en efterfrågan på värdeerbjudanden från företag som utvecklar lösningar för klimatomställning. Detta kompletterar en fond för klimatomställning genom att stärka efterfrågan i den underliggande marknaden för företagen i målgruppen.

4.1.2.6 *Regionala och nationella satsningar på hållbar stadsutveckling*

Både inom och utanför regionalfonden genomförs insatser för hållbar stadsutveckling i Sverige. Detta inkluderar prioriteringar kring miljö och klimatmål. En fond för klimatomställning skulle komplettera sådana satsningar genom att bidra till att förbättra kapitalförsörjningen av företag som medverkar i genomförandet av initiativ för hållbar stadsutveckling.

4.1.3 **Förenlighet och synergier med erfarenheter av tidigare insatser**

Gröna fonden initierades som finansieringsinstrument genom en insats i nationella programmet under programperioden 2014–2020. Tillväxtverket finner att fondens utveckling har varit acceptabel. Efter två inledande år utan investeringar har verksamheten kommit igång. Instrumentets fokusering mot miljöteknik och marknadsmässiga villkor, så kallad *pari passu*, som laga grund för statsstöd har lett till erfarenheter som den nya insatsen bygger vidare på. En fond för klimatomställning kan rikta sig till en bredare målgrupp för att utöka det möjliga flödet av investeringspropåer till fler segment av företag med relevanta bidrag till klimatomställning. Dels övervägs asymmetriska villkor som en faktor som kan stärka insatsens förmåga att attrahera och samspela med privat medfinansiering. Gröna fonden löper vidare med sin verksamhet fram till 2029. Insatserna överlappar i hur de inkluderar miljöteknik-företag i målgruppen. Behovet av investeringar i miljöteknik är stort och Tillväxtverket förutser att efterfrågan på riskvilligt kapital inom miljöteknik är omättat. Därtill kommer Gröna fonden att övergå i förvaltningsfas under programperioden 2021–2027 varvid den nya insatsen säkerställer fortsatt förmåga till nyinvesteringar inom miljöteknik.

4.1.4 **Förväntade resultat, styrning och uppföljning**

En fond för klimatomställning förväntas resultera i finansiering av företag som bidrar till klimatomställning. Finansieringen bör användas för investeringar som utvecklar företagets förmågor och bidrag till klimatomställning. Uppföljning bör ske avseende *hur många företag som får stöd* av finansieringsinstrument och *volymen av finansiering* genom instrumentet. Instrumentet förutses attrahera privat medfinansiering på en eller flera nivåer i implementeringen. Instrumentet bör därför följas upp rörande *volymen av privat medfinansiering* i alla relevanta led.

Finansiering genom instrumentet ska bidra till investeringar i linje med andemeningen för EU: s taxonomi för hållbara investeringar. Urvalskriterier för riktande av finansiering till relevant målgrupp ska utgå ifrån att *affärsplaner föreslagna för finansiering tydligt ska beskriva det avsedda bidraget till klimatomställning*. Vidare ska de företag som finansieras av insatsen kunna presentera *uppskattningar av omfattningen av företagets bidrag till klimatomställning*.

Insatsens styrning utgår från Regionalfondens förordningar samt regeringens uppdrag till Tillväxtverket att agera förvaltande myndighet för Regionalfondens program i Sverige. Eventuellt kommer Tillväxtverket genomföra en utlysning eller tilldelning av ett intermediärt förvaltarskap. Exempelvis kan instrumentet utformas som en fond-i-fond. Följsamhet med Regionalfondens förordningar kommer vidare säkerställas i avtal med förvaltare av instrument.

4.1.5 Statsstödsimplikationer och lagrum

Insatsen kan utformas i linje med lämpliga artiklar inom GBER eller på lika villkor med marknadsaktörer, *pari passu*. GBER kan möjliggöra asymmetriska villkor som kan stärka insatsens utformning om dessa befinns nödvändiga för att locka in privat medfinansiering i insatsens olika led. *Pari passu* kan stärka insatsen genom ökade möjligheter till omfång av investeringarnas storlek men kan inte ske i samband med asymmetriska villkor. Den slutgiltiga utformningen av insatsen är beroende av marknadstestning. Denna testning innefattar bedömning av vilka villkor som balanserar prioriteringarna att (1) skapa bästa finansieringslösning för målgruppen, (2) bidra till fokus på klimatomställning samt (3) möjligheterna till privat medfinansiering på flera nivåer.

Tabell 2: Sammanfattning av finansieringsinstrument för riskkapital till företag som bidrar till klimatomställning.

Kategori	Utformning av insatser
Beskrivning	En eller flera fonder för ägarkapitalinvesteringar i företag som bidrar till klimatomställning. Eventuellt kan en intermediär förvaltare få i uppdrag att förvalta fonderna. Fokus på kapitalbehov i alla tidiga utvecklingsfaser inklusive tillväxtfas utan begränsningar av investeringsbelopp annat än vad som följer av tillämpliga statsstödsregler.
Politiska mål samt nationella och regionala strategier	PO1:3 alternativt PO2:1, 2, 6 (energieffektivitet, förnybar energi, cirkulär ekonomi) Se 4.1.1. Bidrag till nationella strategier sammanfattas som en målsättning om bidrag till netto-nollutsläpp 2045. Bidrag till regionala strategier: Komplettera regionalt riskkapital genom specialiserade nationella kompetenser för finansiering av företagande för klimatomställning.
Finansieringsinstrument eller kompletterande insats	Finansieringsinstrument: Fonder för investeringar genom ägarkapital och ägarkapitalsliknande investeringar.
Nationell eller regional territoriell avgränsning och täckning	Nationell implementering.

Möjliga implementerande intermediärer	Offentliga eller privata fondteam. Möjliga intermediära förvaltare: Europeiska Investeringsfonden eller Saminvest.
Målgruppsdefinitioner	Små och medelstora företag som vill investera i utveckling av teknik, processer, affärsmodeller, produkter eller tjänster som bidrar till klimatomställning.
Kompletterande finansieringskällor och policymix	Möjlig medfinansiering: Direkt nationell medfinansiering, Europeiska Investeringsfonden, Saminvest, Naturvårdsverket, Energimyndigheten, central EU-budget samt privata finansiärer. Policymix: Kompletterar gröna kreditgarantier. Kompletterar och utvecklar existerande insats genom Gröna fonden. Kompletterar andra offentliga och privata riskkapitalsatsningar med bäring på miljöteknik. Kompletterar Industrikivet och Klimatkivet samt Fossilfritt Sverige. Kompletterar hållbar stadsutveckling och hållbar regional utveckling.
ERUF Programbidrag	700 miljoner kronor varav 250 miljoner kronor i program-budget inom det nationella programmet.
Nationell medfinansiering	450 miljoner kronor
Annan medfinansiering	Implementerande intermediärer, exempelvis Europeiska Investeringsfonden eller Saminvest. Central EU-budget för klimatinsatser. Eventuellt privata medfinansiärer på fondnivå. Privata medfinansiärer på slutmottagarnivå.
Hävstång på programbidrag:	5,6x motiveras av 80 % investeringsbudget från programbidrag (250 * 80 % = 200 mkr), 700 mkr på fondnivå inklusive nationell medfinansiering varav 80 % eller 560 mkr investeringsbudget och 100 % (560 mkr) privat medfinansiering på investeringsnivå. Det senare överensstämmer med erfarenheter från tidigare finansieringsinstrument. Det ger $1120/200 = 5,6x$ i hävstång. Hävstången påverkas av vilken struktur instrumentet slutligen får och om denna genererar privat medfinansiering även på fondnivå (fond-i-fond eller direktinvestering i fond).
Behov av asymmetri	Ja, offentligt kapital kan behöva ta högre risk eller mindre del av avkastningen än privata finansiärer

4.2 Regionalt riskkapital

Samtliga regionala program föreslår insatser för regionalt riskkapital. Programmens respektive motivation för detta framgår nedan.

Tillväxtverkets analys kan sammanfattas till en rekommendation om fortsatta insatser genom regionalt riskkapital i en tredje generation av fonder. Den tematiska analysen visar att det finns för- och nackdelar med riskkapital organiserat i regionala fonder. Det blir

svårt för sådana fonder att nå en ekonomiskt hållbar verksamhet annat än i storstadsregionerna. Å andra sidan bidrar de till regionala kapitalförsörjningsstrukturer och är uppskattade och möjliggörande motparter för lokala investeringsbolag och affärsänglar. Tillväxtverket finner att en tredje fondgeneration skulle öka den ekonomiska hållbarheten i verksamheterna samt möjliggöra fortsatt verksamhet med utgångspunkt i det strukturkapital som de regionala fonderna har byggt upp över tid.

Inför programperioden 2021–2027 avser Tillväxtverket att stärka utformningen av finansieringsinstrument med hänsyn till hållbarhetsaspekterna miljö, inklusion och jämställdhet. Flera av de regionala programmen noterar särskilt ambitioner att instrumentens målgrupper kan bidra till inte minst miljö och klimateffekter. Utöver detta noterar Tillväxtverket historiska utmaningar för riskkapitalbranschen att åstadkomma inklusion och jämställdhet avseende målgruppen. Offentligt riskkapital genom ERUF har dock visat sig kunna öka jämställdheten i målgruppen jämfört med marknaden. Riskkapitalvolymen allokerad genom Almi Invests regionala och nationella fonder under programperioden 2014–2020 nådde till 7 procent kvinnor i jämförelse med marknadens 1 procent i stort.⁹

4.2.1 Bidrag till politiska mål

I likhet med den generella interventionslogiken för riskkapital i förhållande till målgrupper och politiska mål som diskuteras under 4.1.1. menar Tillväxtverket att regionalt riskkapital kan bidra både till Politiskt mål 1 och 2. De regionala programmen är i skrivande stund ännu inte fastställda men Tillväxtverket erfar att dessa genomgående prioriterar riskkapital som insats under särskilt Politiskt mål 1, särskilt mål 3, *Förbättra de små och medelstora företagens tillväxt och konkurrenskraft: Affärsutveckling och internationalisering för små och medelstora företag*. Nedan återges formuleringar i utkast för de regionala programmen. Riskkapitalfinansiering används generellt just för att finansiera tillväxt, konkurrenskraft, affärsutveckling och internationalisering, oavsett vilken sektor eller tematiskt investeringssegment som avses.

4.2.1.1 Mellersta Norrland

Mellersta Norrlands program motiverar användningen av finansieringsinstrument under Politiskt mål 1 särskilt mål 3 (PO1:3) baserat på identifieringen av ett marknadsmislyckande i form av otillräckligt riskkapital i regionen. Tidigare insatser genom regionalt riskkapital befinns ha positivt bidrag till strukturpåverkan och bedöms ha verkat som förebilder för samt ha lyckats locka privata investerare till att investera i regionen. Målgruppen är små och medelstora företag.

4.2.1.2 Norra Mellansverige

Norra Mellansveriges program motiverar finansieringsinstrument (inom PO1:3) genom exempelvis (men inte uteslutande) ägarkapital med ett behov att finansiera innovation och främja breddning av näringslivsstrukturen med avseende på branschindelning. Målgruppen är små och medelstora företag.

4.2.1.3 Skåne–Blekinge

Programmet för Skåne–Blekinge föreslår finansieringsinstrument (inom PO1:3) genom riskkapital och lån med ett behov av god kapitalförsörjning i hela programmets

⁹ Tillväxtverkets data i uppföljning av Almi Invest under ERUF 2014–2020, per 2020-12-31.

geografiska område samt att stimulera tillväxt i små och medelstora företag. Målgruppen är små och medelstora företag i tidiga utvecklingsfaser inklusive tillväxt.

4.2.1.4 Stockholm

Stockholmsprogrammet föreslår finansieringsinstrument (inom PO1:3) genom riskkapital baserat på identifiering av behov att säkra kapitalförsörjningen i branscher av strategisk vikt för regionen. Målgruppen är små och medelstora företag med särskilt fokus på livsvetenskap, miljöteknik, IKT och fordonsindustri.

4.2.1.5 Småland–Öarna

Programmet för Småland och Öarna föreslår användning av finansieringsinstrument (inom PO1:3) genom riskkapital. Detta motiveras med ett behov att säkra kapitalförsörjning av små och medelstora företag i tidiga utvecklingsfaser. Detta exemplifieras med kommersialisering av innovationer. Programmet nämner också en möjlighet att regionalt riskkapital bidrar till ett grönare och koldioxidsnålare Europa samt behov att stärka jämställdhet inom innovation och företagande.

4.2.1.6 Västsverige

Programmet för Västsverige ser behov att säkra kapitalförsörjning för små och medelstora företag. Särskilt nämns behovet att stärka små och medelstora företag i tidiga utvecklingsfaser med fokus på innovativa bolags potential till tillväxt, export och internationell konkurrenskraft. Programmet föreslår finansieringsinstrument (inom PO1:3) genom riskkapital. Programmet nämner även att man förutser ökat fokus för riskkapital på hållbarhetsfrågor och särskilt jämställdhet under programperioden

4.2.1.7 Östra Mellansverige

Östra Mellansveriges program identifierar behov att säkra kapitalförsörjning för små och medelstora företag i tidiga utvecklingsfaser. Särskilt för bolag som vill expandera och växa. För detta ändamål föreslås användning av finansieringsinstrument (inom PO1:3) genom riskkapital.

4.2.1.8 Övre Norrland

Programmet för Övre Norrland identifierar en brist på kapital i regionen för små och medelstora företag i tidiga utvecklingsfaser som vill kommersialisera innovativa idéer och växa. Programmet föreslår användning av finansieringsinstrument (inom PO1:3) och nämner riskkapital som möjligt instrument. Programmet föreslår även möjlighet till användning av finansieringsinstrument under PO2:2 *Främja förnybar energi*. Programmet poängterar vikten av att hållbarhetsfrågor, jämställdhet och mångfald är integrerade perspektiv i sådana insatser.

4.2.2 Förenlighet och synergier med andra offentliga och privata insatser

Tillväxtverkets bedömning är att insatser genom regionalt riskkapital kompletterar andra offentliga riskkapitalsatsningar. Detta baseras på att regionalt riskkapital riktar sig till en målgrupp som är mindre i fokus för annat offentligt riskkapital.

Tillväxtverket bedömer vidare att en satsning på regionalt riskkapital kompletterar offentlig kreditgivning genom Almi Företagspartner samt offentliga lånegarantier som kan beröra samma målgrupp. Anledningen är att riskkapital riktar sig till andra investeringsbehov jämfört med kreditfinansiering.

4.2.3 Förenlighet och synergier med tidigare insatser

Tillväxtverket finner i den tematiska analysen av små och medelstora företag i Sverige att satsningarna på regionalt riskkapital fungerar och i tillfredställande omfattning möter sina mål. Verksamheterna bidrar till regional kapitalförsörjning och har byggt upp ett värdefullt strukturkapital över tid.

4.2.4 Förväntade resultat, styrning och uppföljning

Insatsen ska resultera i finansiering av små och medelstora företag i Sverige. Denna finansiering ska användas för investeringar som utvecklar företagets konkurrenskraft och tillväxt. Uppföljning kommer därför ske avseende *hur många företag som får stöd av finansieringsinstrument* och *volymen finansiering* genom instrumentet. Instrumentet ska attrahera privat medfinansiering. Instrumentet kommer därför följas upp rörande *volymen av privat medfinansiering*.

4.2.4.1 Statsstödsimplikationer och lagrum

Insatserna förutses genomföras med stöd av lämpliga artiklar inom GBER eller på lika villkor med marknaden, *pari passu*.

Tabell 3: Sammanfattning av finansieringsinstrument för regionalt riskkapital

Kategori	Insatsdesign
Beskrivning	Regionala riskkapitalfonder för små och medelstora företag i tidiga utvecklingsfaser, inklusive tillväxtfas. Finansiering genom ägarkapital och ägarkapitalsliknande instrument.
Politiska mål samt nationella och regionala strategier	PO1:3 (Förbättra de små och medelstora företagens tillväxt och konkurrenskraft: Affärsutveckling och internationalisering för små och medelstora företag): Se förändringsteorin som utvecklas under 4.1.1. och 4.2.1.
Finansieringsinstrument eller kompletterande insats	Finansieringsinstrument
Nationell eller regional territoriell avgränsning och täckning	Regional implementering i enligt respektive programområde.
Möjliga implementerande intermediärer	Almi Invest, andra regionala riskkapitalaktörer
Målgruppsdefinitioner	Små och medelstora företag i tidiga utvecklingsfaser inklusive tillväxtfas.
Kompletterande finansieringskällor och policymix	Privat medfinansiering. Kompletterar Almi Företagspartner, offentliga kreditgarantier och annat offentligt riskkapital.

ERUF Programbidrag	Indikativ budget per 2020-12-09: Mellersta Norrland: 40 miljoner kronor. Norra Mellansverige: 75 miljoner kronor. Skåne–Blekinge: 55 miljoner kronor. Småland och Öarna: 30 miljoner kronor. Stockholm: 55 miljoner kronor. Västsverige: 45 miljoner kronor. Östra Mellansverige: 50 miljoner kronor. Övre Norrland: 75 miljoner kronor.
Nationell medfinansiering	1,5 x programbidrag för respektive region.
Annan medfinansiering	Privata medfinansierare på slutmottagarnivå.
Hävstång:	6,25x motiveras av 80 % investeringsbudget från programbidrag (exempelvis 50 mkr * 80 % = 40 mkr), 125 mkr fondnivå inklusive nationell medfinansiering varav 80 % eller 100 mkr investeringsbudget samt 150 % privat medfinansiering på investeringsnivå (150 mkr). Det senare överensstämmer med erfarenheter från tidigare finansieringsinstrument. Det ger $250/40 = 6,25x$ i hävstång.

4.3 Förutsättningar för uppdatering av förhandsbedömningen

Förhandsbedömningen bygger på marknadsanalys som kan komma att uppdateras under programperioden. Om marknadsläget väsentligen skulle ändra förutsättningarna förutsätter Tillväxtverket att förhandsbedömningen kan komma att ändras. Exempel på förändringar av marknadsläget som kan förutspås i skrivande stund är finanspolitiska insatser med konsekvenser för riskkapitalmarknaden eller kreditmarknaden till följd av covid-19 eller betydande konjunkturförändringar. Liknande insatser eller konjunkturförändringar i andra länder kan likaledes påverka den svenska marknaden för riskkapital genom ökad eller minskad tillgång på institutionellt kapital. Betydande förändringar i politik för industriell och regional utveckling samt näringspolitiken kan påverka efterfrågan på riskkapital i regioner och marknadssegment som berörs.

5 Referenser

EU-kommissionen (2012). *Budgetförordningen 966/2012*.

EU-kommissionen (2014). *General block exemption Regulation*, GBER, 651/2014.

Fi-compass (2014), *Ex-ante assessment methodology for financial instruments in the 2014-2020 programming period*.

Regeringen (2015). *En nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020*.

Regeringen (2020). *Uppdrag att göra en förhandsbedömning avseende finansieringsinstrument inför programperioden 2021–2027 för Europeiska regionala utvecklingsfonden*. N2020/00895/RTL.

Regeringen (2020). *Uppdrag att vidta förberedande åtgärder för att kunna ställa ut statliga kreditgarantier för gröna investeringar*. Diarienummer: Fi2020/04596.

Riksgälden (2020). *Riksgälden får uppdrag att vidta förberedande åtgärder för att kunna ställa ut statliga gröna kreditgarantier*. Pressmeddelande 2020-11-24.

Tillväxtanalys (2019). *Tänk tydligt tidigt! – så kan statliga riskkapitalsatsningar förbättras*, 2019:01. Tillväxtverket (2016) *Ärende 2016-001510:12 & Ä 2016-001510:13*.